

Ὁ Περσεύς ἔ μόνον ἐδύνατο νὰ ὠφελήσῃ πολὺ ἐκ τῆς πρὸς τὴν Ῥωμαϊκὴν φιλοτιμίαν δικαίας ζηλοτυκίας τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ παρέλαβε ἔ τὰς μεγάλας πολεμικὰς ἐτοιμχσίας, ὅσας ὁ πατὴρ αὐτῆ ἔκαμε κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ζωῆς τε. Αὐτὸς εἶχε πλέσιον θησαυρὸν, ἅμα δὲ ἔ πολυάριθμον, τακτικὸν ἔ ἀνδρείον στρατεύμα, ἔ πολλοὶ τῶν ἐν Ἰλλυρία καὶ Θράκη μικρῶν βασιλέων, ἠνωμένων μετὰ τῆς βασιλείας τε, ἦσαν πρόθυμοι νὰ ὑπακύνωσιν εἰς τὰς προσαγὰς τε. Οἱ Δόλοπες ὑπετάχθησαν μὲ βίαν· οἱ δὲ Βυζάντιοι ἐνοχλῆμενοι παρὰ τῆ Εὐμενεῆς κατέφυγον πρὸς τὸν Περσεύ, ὁ ὅποιος σείλας βοήθειαν, ἠνάγκασε τὸν βασιλέα τῆς Περγάμης ν' ἀναχωρήσῃ· ὁ δὲ Ἀΐντολις, ὁ βασιλεὺς ἐπαρχίας τινὸς τῆς Ἰλλυρίας, φίλος ἔ σύμμαχος τῆς Ῥώμης, εἰσβαλὼν εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἐνίκησεν ὑπὸ τῆ Περσεύος ἔ ὑσερήσθη ἀπὸ τῆς βασιλείας τε. Πρέπον εἶναι νομίζομεν νὰ ἰσορήσωμεν ἐν συντόμῳ τὸν τρόπον, καθ' ὃν αὕτη ἠφαινομένη λαμπρότης τῆς δυνάμεως ἔ τῶν Μακεδονικῶν πραγμάτων ἐξεδενώθη, ἔ τὴν παντελῆ καταστροφὴν αὐτῆ τε ἔ τῆ οἴκῃ τῆς Μακεδονίας.

Ὁ Περσεύς ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας ἔπραξε τῆτο τὸ μέγιστον ἀμάρτημα. Οἱ Βασάρναι, τῶν ὁποίων ἐμνήσθημεν ἀνωτέρω, ἐπορεύοντο διὰ τῆς Θράκης, ὅτε ὁ πατὴρ αὐτῆ ἀπέθανεν. Οἱ Φίλιππος ὑπεσχέθη πολλὰ δῶρα εἰς τὰς ἀρχηγὰς τῶν διαφόρων ἐν Θράκη φυλῶν ἐπὶ συμφωνίᾳ τῆ ν' ἀφήσωσιν ἐλευθέρως διαβαίνοντας τὰς Βασάρνας· ἀλλ' ὁ πάντων φιλαργυρώτατος ἔ αἰχροκερδέστατος Περσεύς δὲν ἠθέλησε νὰ συγκατανεύσῃ εἰς τὰς συμφωνίας τῆ ἀποθανόντος πατρὸς. Τότε τριακοτακιοχίλιοι μὲν Βασάρναι ἐμβάντες

ἤδη εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἐπορεύοντο εἰς τὴν Δαρδανίαν, οἱ δὲ λοιποὶ ἔμειναν ἐν τῇ Θράκῃ, ἔπε παροργιζόμενοι ἀπὸ τῆς ἐγκατοίκης, ὤρμησαν ἀρπάζειν καὶ λεηλατεῖν, εἰς τρόπον ὡς ὁ Περσεὺς ἐ μόνον ἐξημίωσε τὸν σύμμαχον, ὅστις ἠμπόρει νὰ χρησιμεύσῃ τὰ μέγιστα εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἀλλὰ καὶ παρώργισε τὴς ὁμόρους Θράκας, οἱ ὅποιοι ἠναγκάσθησαν νὰ κινήσωσι τὰ ὄπλα πρὸς σωτηρίαν (1).

Οἱ Ῥωμαῖοι εὐθὺς ἐγνώρισαν, ἢ καὶ ὑπόπτεισαν τὴς σκοπῆς τῆ Περσέως καὶ ἐφορηθήθησαν. Διεψιλλαντες κατὰ διαδοχὴν πρέσβεις ἐπρόσαξαν νὰ ἐρευνήσωσι τὸ αἴτιον τῶν τῶν ἐχθρικών κινήματων, καὶ πρὸ πάντων νὰ ἐρευνήσωσι προσεκτικῶς τὴν κατάστασιν τῶν Μακεδονικῶν πραγμάτων. Ὁ Περσεὺς, ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας, ἐδείκνυε πρὸς τὴς ἀπογελασμένους Ῥωμαῖους μεγάλην τιμὴν καὶ εὐνοίαν· τέλος δὲ παροργισθεὶς, ὅτι ἤρχοντο συχνάκις πρέσβεις ζητῶντες ζητήματα, τῶν ὁποίων τὸ τέλος αὐτὸς ἐγνώριζε κάλλιστα, ἐμνησικακεῖ ἐπὶ ταύτῃ τῇ ὕβρει, καὶ ἔδειξε μεγάλην καταφρόνησιν πρὸς τὸν Γάϊον Οὐαλέριον Λαίβιον, ὅστις ἦλθε τῷ ἐβδόμῳ ἔτει τῆς βασιλείας τῆ Περσέως εἰς τὴν Μακεδονίαν ὁμῆ μετ' ἄλλων τινῶν πατρικίων. Οἱ Ῥωμαῖοι μαθόντες ταύτην τὴν πρὸς τὴς ἑαυτῶν πρέσβεις καταφρόνησιν, καὶ ἀκούοντες τῆς λόγου τῆ Εὐμενῆς, βασιλέως τῆς Περγᾶμος, ὅστις διαβὰς εἰς Ῥώμην, διηγείτο τὴν αὐξάνουσαν δύναμιν

(1) Οἱ 30,000 Βασάρναι, οἱ ἐμβάντες εἰς τὴν Δαρδανίαν, καταφρονέμενοι ἀπὸ τῆς Μακεδόνας, καὶ μὴ ἐλπίζοντες ἀλλοχόθεν βοήθειαν, ἐπανέκαμψαν εἰς τὴν πατρίδα, οἱ δὲ λοιποὶ ἐν Θράκῃ μέιναντες ἀπώλοντο κατὰ Λίβιον (μ. 58) παραδόξως.

τῆς Μακεδονίας, ἐπεβεβαιώθησαν εἰς τὰς ὑποψίας των, καὶ ἐζήτην πρόφασιν ἐχθρας, ἣ ὁποία καὶ εὐρέθη τῆτον τὸν τρόπον.

Ὁ Περσεὺς ἅμα μαθὼν, ὅτι ὁ Εὐμενὴς διέβη εἰς Ῥώμην, ἂν καὶ δὲν ἐγίνωσκε δι' ἣν ὑπόθεσιν ἐκεῖνος ἦλθεν, ὅμως γινώσκων τὸν χαρακτήρα κείνου τῆ βασιλείας καὶ τῆς ἐχθρικοῦς λογισμῶν τῶν Ῥωμαίων, ὑπόπτεισε τ' ἀληθεῖς καὶ ἐμελέτα ἐκδίκεσιν. Διὸ μισθώσας τὸν ἐκ Κρήτης Εὐάνδρον καὶ ἄλλους τρεῖς Μακεδόνας, κατέπεισε νὰ δολοφονήσωσι τὸν Εὐμενῆ, ὁ ὅποιος εἶπε παρήρησια, ὅτι ἐπιστρέφων ἐκ Ῥώμης ἐμελέτα νὰ ὑπάγῃ εἰς Δελφὺς πρὸς Θυσίαν. Οἱ φονεῖς ἐνεδρεύοντες καὶ ῥίπτοντες μεγάλας καὶ πολλὰς πέτρας ἐπάνω τῆ Εὐμενεὺς διαβαίνοντος διὰ τῆ πρὸς τῆς Δελφῶν βιβλῆ, ἀφήκαν αὐτὸν ἡμιθανῆ καὶ ἔφυγον· ἀλλ' ὁ Εὐμενὴς δὲν ἀπέθανεν, ἀλλὰ μετεκομίσθη κατημάτων ἀπὸ τὸν συνοδοιπόρον Πανταλέοντα, Αἰτωλὸν δημαγωγὸν, εἰς τὴν Αἰγίναν, ὅπου καὶ ἐμεινεν ἐν τῷ κρυπτῷ, ἕως ἢ ἰαθεῖς ἐπέρασεν εἰς Ἀσίαν. Τότε ἡ σύγκλητος τῶν Ῥωμαίων κρίνεσα ἀτιμίαν τὸ νὰ ζῆ φιλικῶς μετὰ τοιούτου ἀνδρὸς, ἔλυσε τὴν μετὰ τότε φιλίαν καὶ συμμαχίαν, καὶ ἐξεῖλεν εἰς τὴν Ἠπειροῦ 171. 8000 πεζοὺς καὶ 400 ἵππεῖς καὶ στρατηγὸν τὸν Γάϊον Σικίνιον, μετὰ τὸν ὁποῖον ἦλθον μετ' ὀλίγον καὶ ἕτεροι πέντε ἄνδρες, προσαχθέντες ὑπὸ τῆς συγκλήτου νὰ περιηγήσωσι τὰς Ἑλληνικὰς ἐπαρχίας, καὶ νὰ τὰς ἐπεβεβαιώσωσιν εἰς τὴν πρὸς τῆς Ῥωμαίων πίσιν, ἐξ ὧν ὁ Αὐλὸς Οὐσίλιος καὶ Κόϊντος Μάρκιος Φίλιππος διορίσθησαν εἰς τὴν Ἠπειροῦ, Αἰτωλίαν καὶ Θεσσαλίαν.

Ὁ ἀγεννὴς καὶ ταπεινόφρων Περσεὺς ἀκούσας τὴν ἀπόφασιν τῶν Ῥωμαίων, ἐξεῖλε παρευθὺς εἰς τὴν

Ρώμην πρεσβύων ὑπὲρ εἰρήνης, ἀλλ' ἐδὲν κατορθώσας, ἦλθε πρὸς τὸν Μάρκιον εἰς Λάρισσαν, καὶ ἐνθυμίζων τὴν μεταξὺ τῶν πατέρων φιλοξενίαν, παρεκάλει νὰ συλλαλήσῃ κατ' ἰδίαν μετ' αὐτῷ, καὶ συχωρεθῆις ἀπελογεῖτο εἰς ὅλας τὰς κατ' αὐτῷ κατηγορίας. Ὁ δόλιος Ρώματος ὑποκρινόμενος εὐσπλαγχνίαν καὶ σέβας πρὸς τὰς ἱερὰς νόμους τῆς φιλοξενίας, ἡ ὁποία ὑπῆρχε μεταξὺ Περσέως καὶ αὐτῷ, ὑπήκουσε δῆθεν εἰς τὰς δεήσεις τῆ βασιλέως καὶ ἐσυγχώρησεν αὐτῷ ἀνακωχὴν ὀπλῶν ἕως τῆς ἐπιστροφῆς τῶν σαλισσομένων πρέσβευων εἰς Ρώμην. Κατὰ τῆτον τὸν τρόπον αἱ Ρωμαῖοι, τῶν ὁποίων ἡ ἐν Ἑλλάδι δύναμις ἦτον ἔτι μικρὰ, ὠφελόμενοι ἐκ τῆς ἀνανδρίας καὶ μικροψυχίας τῆ Περσέως, ἐδυνήθησαν νὰ φροντίσωσι δρασιμώτερον περὶ τῷ πολέμῳ, ἕως ἢ Λικίμιος, ὁ νέος ἐκλεχθεὶς ὑπάτος, συναθροίσας τὸν ἀναγκαῖον στρατὸν, ἐστράτευεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Περσεὺς ταραχθεὶς εἰς ἄκρον ἐπὶ τοῖς γινομένοις, συμβέλιον ἐποίησε παρευθὺς ἐν τῇ Πέλλῃ, ὅπως ἐνεκρίθῃ ὁ πόλεμος, καὶ ὁ βασιλεὺς στρατεύσας ἐκυρίευσεν τὰ ἑστὰ τὰ μεταξὺ Μακεδονίας καὶ τῶν Τεμπῶν ἄχρι τῆς πόλεως Συκυρίου κειμένης πρὸς τὸ βόρειον πέρασ τῆς Ὀσσης, ἐν ᾧ ὁ ὑπάτος διαβαίνων διὰ τῆς Ἀθαμανίας εἰς τὴν Θετταλίαν εὐρίσκειτο μεταξὺ τῶν ἐσθίων καὶ δυσβάτων παράδων, αἱ ὁποῖαι διαχωρίζουσι τῆτον τὸ ὄρεινὸν μέρος τῆς Ἑλλάδος. Ἐνταῦθα ἐδύναντο νὰ νικηθῶσιν οἱ Ρωμαῖοι, ὡς αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ὡμολόγησαν, κατὰ κράτος· ἀλλ' ὁ Περσεὺς φοβούμενος νὰ διακινδυνεύσῃ, καθὼς λέγουσιν οἱ Ρωμαῖοι συγγραφεῖς, ἐφησύχαζεν εἰς τὸ φυλάττειν μόνον τὴν Μακεδονίαν καὶ τὰ ἀρκτῶα τῆς Θετταλίας μέρη. Τέ-

λος, ἦλθε ἔξ ὁ Λικίνιος εἰς τὴν Λάρισσαν, ἔξ ἐνω-
 θεῖς μὲ 1000 βοηθὸς Ἀχαιοὺς, 5,000 στρατιώτας
 τῆς Εὐμενῆς, ἔξ μὲ ἐν ἵππικὸν τάγμα Θετταλῶν,
 ἐστρατοπέδευσε πρὸς τὸ ἀρκτῶνον μέρος τῆς κοιταμῆς,
 ὀλίγα μίλια μακρὰν ἀπὸ τῆς στρατοπέδου τῶν Μακεδό-
 νων. Ὁ Περσεὺς ἔμεινε πολλὰς ἡμέρας παρατεταγ-
 μένος ἔξ ἐκδεχόμενος τὴν συμπλοκὴν· ἀλλὰ βλέπων,
 ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἀπέφευγον τὴν μάχην, ἐθάρρῃσε ἔξ
 στρατοπεδεύσας ἑπτὰ μίλια πλησιέστερον, ἐκινήθη τῆ
 ἐπαύριον λίαν πρῶτὸν μὲ τὸ ἵππικὸν ἔξ μὲ τὸ ψιλὸν πε-
 ζικὸν πρὸς τὰ χαρακώματα τῶν Ῥωμαίων. Τότε ὁ
 ἕκαστος ἐσειλεν ὅλον τὸ ἵππικὸν, τὰς ψιλὰς ἔξ τὰ
 συμμαχικὰ τάγματα, προσάξας νὰ ὀρμήσῃσι ἔξ ν'
 ἀποκρῖσῃσι τὸν ἐχθρὸν, ἐν ᾧ αὐτὸς ἔμεινε ἐντὸς τῶν
 χαρακωμάτων μὲ τὰ λεγεωνικὰ (1) τάγματα πρόθυ-
 μος νὰ παραβοηθήσῃ ἐν ἀνάγκῃ. Πλὴν τὸ κατὰ τῶν
 Μακεδόνων εὐαλὲν εὐάτευμα ἐνικήθη ἀπὸ τὸ ἵππικὸν
 τῶν Θρακῶν, ἔξ κατεκόπετα, εἰάν τὰ ἵππικὸν τῶν Θετ-
 ταλῶν, τὸ ὅποιον ἐσκέπαζε τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα,
 δὲν ἀπέκρθε τὴν ὀρμὴν τῶν νικητῶν.

Αὕτη ἡ νίκη, ἂν ἔξ ἀτελής, πρὸξένησε μεγά-
 λην χαρὰν εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὸ ὅποιον ἀποδεικνύει
 τὰ ἀληθινὰ φρονήματα τῆς ἔθνους, ἔξ τὰς δυσκολίας,
 ὅσας ἤθελον ἀπαντήσῃσι οἱ Ῥωμαῖοι ἐν τέτρωτῳ πο-
 λέμῳ, εἰάν ὁ τότε βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας ὑπῆρχε
 συνετὸς ἔξ ἀνδρεῖος· ἀλλ' ὁ δειλὸς Περσεὺς, ἀντὶ νὰ
 ὠφεληθῇ ἀπὸ τὰ παρόντα περιστάτικα, ἀνεγένεωσε δις
 πρὸς τὸν Ῥωμαῖον ἕκαστον τὰ εἰρηνικὰ ζητήματα ἰκε-

(1) Ὁ λεγεωνῶν ἦτο τάγμα τῶν Ῥωμαίων συνιστάμενον
 ἐκ 5000 — 6000 πεζῶν.

τικῶ καὶ δουλικῶ τῷ τρόπῳ, καὶ ὑπέχετο νὰ δώσῃ εἰς τὰς Ῥωμαίους τὰς φόρους, ὅσους ὁ πατὴρ αὐτῆ πρότερον ὑπέχετο καταπολεμηθεὶς, καὶ νὰ παραχωρήσῃ τὸς αὐτῆς. Ἀλλ' οἱ Ῥωμαῖοι, οἱ ὅποιοι συνείδιζον νὰ μὴ κάμωσι ποτὲ εἰρήνην μετὰ τροπαιέχου ἔχθρου, ἀπέρριψαν τὰ ζητήματά τε, καὶ ἐπρόσασον αὐτὸν νὰ παραδώσῃ ἑαυτὸν καὶ τὴν βασιλείαν εἰς τὰς Ῥωμαίους.

Τρεῖς χρόνους καὶ ἐπέκεινα ἐπολέμουν οἱ Ῥωμαῖοι τὴν Μακεδόναν ἀπράκτως καὶ ἀτυχῶς διὰ τὴν ἀναξιότητα ἢ διαφθορὰν τῶν διαφόρων στρατηγῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐνεχειρίσθη ὁ πόλεμος κατὰ τῆς Μακεδονίας. Ὁ Περσεὺς ἀπομωρανθεὶς ἢ περιφοβηθεὶς, πολλάκις ἠμέλησε νὰ καταπολεμήσῃ τὰς ἀναξίους ἢ διεφθαρμένους στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων, ἕως ὑπατεύσας ὁ Λεύκιος Αἰμίλιος Παῦλος, ἐψηφίσθη στρατηγὸς κατὰ τῶν π. χ. Μακεδόνων. Οὗτος ὁ ἀνὴρ, ὅστις ἐφημίζετο διὰ τὴν 168. ἀρετὴν καὶ στρατηγικὴν σύνεσιν, διορίσας τὸν Οὐκτάβιον στρατηγὸν τῆς Σόλης, ἐκινήθη ἀπὸ τὸ Βρεντήσιον καὶ εἰς ἕνδεκα ἡμέρας ἔφθασεν εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὅπου κατασῆσας ἅμα δὲ καὶ διορθώσας τὴν εὐτάξιαν τῶν Ῥωμαίων, ἢ ὁποία ἐπὶ τῶν πρὶν ὑπάτων παρημελήθη καθ' ὑπερβολὴν, ἐδίωξε τὸν Περσέα ἀπὸ τὰ ὀχυρώματα ἐπὶ τὰς ὄχθας τῆς ποταμῆς Ἐνιπέως, καὶ μάχῃ κατενίκησε πλησίον τῆς Πύδνης. Ὁ δὲ Περσεὺς μετὰ τὴν ἥτταν κατέφυγεν εἰς τὴν Πέλλαν, ὅπου ἀνεκέφισεν ὀλίγον τι τὸν σάλον τῆς ψυχῆς θανατώσας ἰδιοχείρως δύο τῶν πρώτων φίλων, οἱ ὅποιοι ἀπετόλμησαν νὰ ἐλέγξωσιν αὐτὸν εἰς τινὰ πράγματα, τὸ ὅποιον βλέποντες οἱ λοιποὶ, καὶ ταραχθέντες εἰς ταύτην τὴν βαρβαρικὴν πράξιν, ἐγκατέλιπον αὐτὸν ἔρη-

μον. Διὸ μὴ γινώσκων τῆ τὴν κεφαλὴν κλίνας, ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Πέλλης, ὅπερ περὶ τὸ μεσονύκτιον ἔφθασε, πρὶν ἡλίου ἀνατελλαντος, καὶ εἰσέβη τριτατος μετὰ τὴν μάχην εἰς τὴν Ἀμφίπολιν, ἐξ ἧς ἐκδιωκόμενος ὑπὸ τῶν πολιτῶν κατέβη εἰς τὴν θάλασσαν ἐπισκοπῶν τῆ νᾶ καταπλεύσῃ εἰς τὴν Σαμοθράκην, ὅπερ ἤλπιζε νᾶ καταφύγῃ ἀσφαλῶς διὰ τὴν φημιζομένην ἀγιότητα κείνης τῆ τόπῃ· καὶ ἔλθων κατέφυγεν ἰκέτης ἐπὶ τὸν ναὸν τῶν Διοσκύρων, ὅπερ ἀπομονωθεὶς ὑπὸ πάντων πλὴν τῆ πρεσβυτέρου ἢ Φιλίππου, δίχα φυγῆς ἐλπίδος καὶ ὑσερούμενος καὶ αὐτῆ τῆ ἐπισημῆ ἄρτε, παρέδωκεν ἑαυτὸν εἰς τὸν Οὐκτάβιον, ὁ ὁποῖος ἔπλευσε μετὰ τῆ αἰχμαλώτῃ εἰς Ἀμφίπολιν, καὶ ἐντεῦθεν μετέκομισεν αὐτὸν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ῥωμαίων.

Ὁ δὲ Αἰμίλιος βλέπων, ὅτι ὁ Περσεὺς ἐπλησίαζεν αὐτῷ κατὰ τὸν αἰσχιστον καὶ δεικνύτατον τρόπον προσκυνῶν καὶ ὀρεγόμενος αὐτῆ ἰκετικῶς τῶν γονάτων, “διατὶ, εἶπεν, ὦ ταλαίπωρε, ἀφαιρεῖς ἀπὸ τῆς τύχης τὸ μέγιστον τῶν ἐγκλημάτων, πράττων ταῦτα, ἀφ’ ὧν φαίνησαι, ὅτι σὺ ἐτύγχανες ἀνάξιος τῆς ὀργῆς ἐκείνης; διατὶ δέ με καταμαυροῖς τὴν νίκην καὶ τὸ κατόρθωμα ποιεῖς μικρὸν, ἐπιδεικνύμενος σεαυτὸν ἔ γενναῖον, ἔ δὲ πρέποντα τῶν Ῥωμαίων ἀνταγωνιστήν; ἢ ἀνδρία τῆ δυστυχῆς τιμᾶται καὶ ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν, ἢ δὲ ἀνανδρία, ἔχουσα καὶ αὐτὴν τὴν εὐτυχίαν συμπαρεπομένην, καταφρονεῖται ἀπὸ τῆς Ῥωμαίας”. Οὐμὴν ἀλλὰ τῆτον ἀναστήσας ἀπὸ τῆς γῆς, παρηγόρει καὶ κατέπειθε νᾶ ἦναι εὐελπίς πρὸς τὸ ἔλεος τῆ δήμῃ τῶν Ῥωμαίων. Μετὰ δὲ τῆτο ἀχθεὶς ὁ Περσεὺς εἰς Ῥώμην, ἠναγκάσθη νᾶ λαμπρύνῃ τὸν θρίαμβον τῆ νικητῆ ἀγόμενος διὰ τῶν ὁδῶν μετὰ τῶν συγγενῶν

τε ἔμπροσθεν τῆς θριαμβικῆς ἀμάξης τῆ ὑπάτου, καὶ εἶτα ἐμβληθεὶς εἰς φυλακὴν, μὴ φέρων τὴν ὕβριν καὶ ἀτιμίαν, ἀπέθανεν ἀπεχόμενος τροφῆς καὶ ποτῆ. Ἐκ δὲ τῶν υἱῶν ὁ πρεσβύτερος Φίλιππος (1) καὶ ὁ δευτερότοκος ἀπέθανον, ὡς λέγουσι, πρὶν αὐτῆ, ὁ δὲ τρίτος Ἀλέξανδρος ἐπρόκαψε τὸσον εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν διάλεκτον, ὥστε ἐχρημάτισε γραμματεὺς ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ τῆς πρώτης ἀρχοντας τῆς συγκλήτου. Τὸσον ἄσατον εἶναι τὸ μέγεθος τῶν ἀνθρώπων! καὶ τοιῦτον ὑπάρχει τὸ τέλος τῆς ποτὲ πολυενδοξοτάτης βασιλικῆς οἰκίας τῆς Μακεδονίας, τῆς ὁποίας ἡ βασιλεία διὰ τὴν ἀκμὴν αὐτῆς καὶ δύναμιν ἐδείκνυε σερεότητα καὶ μονιμότητα διὰ πολλῶν αἰώνων! Ὁ Περσεὺς ἐβασίλευσε χρόνος ἕνδεκα, καὶ ἀπὸ τῆς τελευταίας τῆ μεγάλης Ἀλεξάνδρου ἕως τῆς παντελῆς καταστροφῆς τῆς Μακεδονικῆς μοναρχίας χρονολογῶνται ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα μόνον ἔτη.

Ἐν διαστήματι δύο ἐβδομάδων ἐκίνησεν ὁ Αἰμίλιος τὸ ἐράτευμά τε καὶ κατέφθειρεν ὅλον τὸ τῆ ἐχθρῆ, καὶ δύο ἡμέρας μετὰ τὴν ἐν Πύδνῃ μάχην νίκη καυπέταξεν ὅλην τὴν χώραν. Δέκα ἄνδρες ἐπέμφθησαν ἐκ Ῥώμης, οἱ ὁποιοὶ ἔμελλον νὰ συνδιατάξωσι τὰ πράγματα τῆς Μακεδονίας, ὅπως μεθηρμόσθη ἡ ἀρχαία διοίκησις καὶ κατεσάθη ἕτερα νέα κατὰ τὴν ἐν Ῥώμῃ γενομένην προὔποτύπωσιν. Ἐνταῦθα ἔδειξαν οἱ Ῥωμαῖοι τὴν θαυμασίαν αὐτῶν πολιτικὴν, γινώσκοντες νὰ φυλάττωσι τὴν ἐξουσίαν διὰ τῆ διαμερισμῆ. Πᾶσα τῆς Μακεδονίας ἡ βασιλεία διεμερίσθη εἰς τέσ-

(1) Ὁ Λίβιος (Μβ'. κεφ. 52) λέγει, ὅτι ὁ Φίλιππος ἦτον ἀδελφὸς αὐτῆ καὶ μόνον ἐξ ἡοδισίας ἡός.

σaras ἐπαρχίας· οἱ δὲ κάτοικοι ἐκάστης ἐπαρχίας δὲ ἐσυγχωρῶντο νὰ ἔχωσιν ἐπιμιξίαν, συγγένειαν ἢ συναλλαγὴν τῶν ὑπαρχόντων μετ' ἀλλήλων, ἀλλὰ νὰ μένωσιν ἕκαστοι πάντῃ κεχωρισμένοι ἀπὸ τῶν λοιπῶν, ἀπαγορευόμενοι νὰ ὑλοτομῶσι, νὰ εἰσκομίζωσι καὶ νὰ ἐκκομίζωσιν ἄλλας, νὰ ἐργάζωνται τὸν χρυσὸν καὶ ἄργυρον, νὰ ὀπλοφορῶσι πλὴν τῶν, ὅσοι κατ' ἕνα τόπος ὑποκειμένους εἰς τὰς καταδρομὰς τῶν βαρβάρων, ἕτε νὰ μετέχωσιν εἰς τὴν πολιτικὴν διοικήσεως· οἱ δὲ εὐγενεῖς τῆς Μακεδονίας, ὅλοι οἱ βασιλικοὶ στρατηγοὶ, πάντες οἱ διοικηταὶ πόλεων καὶ οἱ ἐν αὐτῇ ἀξιωματικοὶ, καὶ ἐνὶ λόγῳ, ὅσοι διέφερον τὴν κοινὴν ὄχλην κατὰ τὴν γέννησιν, περισσίαν, εὐζωίαν, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον, ἐπροσάχθησαν ὁμοῦ μετὰ τῶν τέκνων τῶν μὴ νεωτέρων τῶν δεκαπέντε, ἐπὶ ζημίᾳ θανάτου, νὰ φύγωσιν ἐκ τῆς πατρίδος εἰς Ἰταλίαν (1).

Ἡ διάταξις τῆς διοικήσεως ἐν Ἰλλυρία ἐγένετο καθὼς καὶ ἐν τῇ Μακεδονίᾳ. Ὁ δὲ Αἰμίλιος μετὰ τὴν διαταγὴν πάντων ἐώρτασεν ἐν Ἀμφιπόλει θριαμβευτικὰς ἀγῶνας (2), ὅπως προσεκλήθησαν ὅλα τὰ γεί-

(1) Οἱ Μακεδόνες κατὰ τὸτο μόνον ἐφάνησαν, ὅτι ἐκέρδησαν ἐκ τῆς ἀλλαγῆς τῆς διοικήσεώς των, καθότι ὑπεχρεῶντο νὰ δίδωσιν εἰς τὸς Ῥωμαίους τὸ ἡμισυ μόνον τῆς φόρας, τὸν ὅποιον ἔδιδον εἰς τὸς βασιλεῖς. Ἀλλ' ἡ ἀφορμὴ τῆς ὑπῆρχεν ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων ἡ φιλανθρωπία, ἀλλ' ἡ ἀνάγκη, καθότι ὁ Ῥωμαῖος ὑπάτος ἀρπάζων ὅλας τὰς θησαυροὺς, τὰς βασιλικὰς τε καὶ τῆς βασιλείας ὅλας, ἀφῆκε τὴν Μακεδονίαν πάντῃ ἄρχον, καὶ ἐκ τῆς τῆς ἀρπαγέντος θησαυροῦ ἔμειναν οἱ Ῥωμαῖοι ἀτελεῖς διὰ 125 χρόνων ἄχρι τῆς ὑπαιτίας τῆς Ἰρτίης καὶ Πάνσα ἐπὶ τῆς πρώτης πολέμου τῆς Καίσαρος καὶ Ἀντιγόνου (Διβ. μὲ. 32. Κικέρ. περὶ καθηκ. β'. 2.).

(2) Διβ. Μί. κεφ. 32, 33. Πλάταρχ. εἰς Αἰμίλ.

γιάζοντα ἔθνη τῆς Εὐρώπης τε καὶ Ἀσίας, καὶ οἱ ὅποιοι ὑπερέβαινον κατὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ πολυτέλειαν πάντα, ὅσα ποτὲ ἶδε τῆτο τὸ μέρος τῆς οἰκουμένης. Ἐκ τῆς Ἀμφιπόλεως ἐκινήθη ὁ Αἰμίλιος εἰς τὴν Ἡπειρον, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ὀλίγῳ χρόνῳ πρότερον ὑπετάχθησαν. Οἱ ἔτατος φονεύσας ὅλους τὸς φρονῦντας τὰ τῶν Μακεδόνων, ἐκήρυξεν, ὅτι ἐμελλε ν' ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τῆς Ἡπειρον τὰς Ῥωμαϊκὰς φροῦρας καὶ ν' ἀποκαταστήσῃ τὸν τόπον ὅλον ἐλεύθερον καὶ αὐτόνομον, καὶ ἐπρόσάξε τὸς ἐγκατοίκους νὰ παραδώσωσιν ἐν ἡμέρᾳ ῥητῆ εἰς τὸς διορισμένους ἄνδρας ὅλον τὸν χρυσὸν αὐτῶν καὶ ἄργυρον. Οἱ Ἡπειρώται νομίζοντες, ὅτι αὕτη ἡ βαρεῖα συνεισφορὰ ἐμελλε νὰ ᾖναι ἡ μόνη αὐτῶν ποινὴ, ἔχαιρον ἐκ καρδίας· ἀλλ' αὐτοὶ δὲν ἐγνώριζον τὴν ὀμότητα τῆς πολιτικῆς τῶν Ῥωμαίων· διότι ὅταν ὁ χρυσὸς καὶ ἄργυρος τῶν Ἡπειρωτῶν παρεδόθησαν ὑπ' αὐτῶν, ὡς ἐπρόσάχθησαν, εἰς τὸς Ῥωμαίους, πολλοὶ Ῥωμαῖοι στρατιῶται προδιδαχθέντες ὤρμησαν εἰς τὰς Ἡπειρώτιδας πόλεις κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ ὥραν, ἔσυραν αἰχμαλώτους 150,000 ἀνθρώπους, διήρπασαν αὐτῶν τὰς οἰκίας, καὶ κατηφάνισαν ὅλας αὐτῶν τὰς πόλεις, ἐβδομήκοντα τὸν ἀριθμὸν (Λίβ. μέ. 34. Πλούταρχ. εἰς Αἰμίλ.).

Τοιοτοτρόπως οἱ Ῥωμαῖοι τυραννῦντες ἤδη παρρησία καὶ ἀναφανδὸν, ἔσελλον ἀπανταχῆ ἄνδρας, διὰ νὰ ἐξετάσωσι τὸς μακεδονίζοντας, οἱ ὅποιοι πάντες ἐκομίζοντο εἰς Ἰταλίαν πρὸς ἀπολογία. Οἱ φίλοι τῶν Ῥωμαίων ἐγίναν ἤδη δυνατοὶ σχεδὸν ἀπανταχῆ διοικῦντες καὶ κυβερνῦντες πάντα, οἱ δὲ ἐναντιῦμενοι ἐπαιδεύοντο ὡς προδόται καὶ ἐχθροὶ τῶν Ῥωμαίων. Ὅλαι αἱ Ἑλληνικαὶ ἐπαρχίαι ἐκλινον τὸν ἀύχένα ὑπὸ τὸν

ζυγὸν τῆς πολυειδῆς ἢ πολυμόρφου τυραννίας τῶν Ῥωμαίων· μόνη δὲ ἡ Ἀχαΐα διετήρησε πλεον τῶν ἄλλων ζώπυρα τινὰ τῆς ἀρχαίας σεμνότητος, ἢ ἔμεινεν ἐξηρημένη ἀπὸ τῆς εἰδος τῆς ἐρεύνης· ἡ δὲ αἰτία τῆς ἐπὶ τῆς ἰπῆρχεν ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων ἢ μετριότης, ἀλλ' ἢ ἐτι σωζομένη μικρὰ φιλελευθερία ταύτης τῆς πολιτείας, ἀφ' ἧς ἐξεδέχοντο οἱ Ῥωμαῖοι μεγάλην ἀντίστασιν. Οὗτοι ἔσυσαν μὲν πρὸς τὴν φίλιαν πολλὰς τῶν Ἀχαιῶν δημαγωγῶν ἢ προεσῶτων, ἀλλὰ φοβούμενοι μὴ φθείρωσι τὴν ἰδίαν αὐτῶν φίλιν, ἢ ἔτι ἀποτύχῃσι τῆ σκοπῆ, ἐπολιτεύοντο προσεκτικώτατα. Διὸ θέλοντες ἵνα εὕρωσιν ἰχθυοῦσι φίλιαν κἀνεὸς Ἀχαιῶν προεσῶτος ἢ τῆ ὑσάτε βασιλέως τῆς Μακεδονίας ἢ μὴ εὕρισκοντες, ἀπεφάσισαν νὰ μεταχειρισθῶσι δόλον ἀντὶ μαρτυρίας (1). Ὅθεν σαλέντες ὁ Γάιος Κλαύδιος ἢ Κνάϊος Δομέτιος, οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν δέκα Ῥωμαίων ἀνδρῶν, εἰσέβησαν εἰς τὸ συνέδριον τῶν Ἀχαιῶν, ἢ προγγινώσκοντες διὰ προδοσίας τῆ κακοτρόπου Καλλικράτους ὅλης τῆς ἐπιφανέστατης Ἀχαιῆς, ὅσοι ἦσαν μάλιστα ζηλωταὶ τῶν ἐλευθεριῶν τῆς Ἀχαΐας, ἢ ἀπὸ τῶν ὁποίων ἠλπίζετο ἀντίστασις κατὰ τῶν σκοπῶν τῶν Ῥωμαίων, κατηγόρουν μερικὸς Ἀχαιῆς ἄνδρας ὡς συνωμῶτας τῆ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἢ ἐζήτην νὰ καταδικασθῶσιν ὅλοι εἰς θάνατον, ἢ υποχόμενοι μετὰ τὴν καταδίκην νὰ δηλοποιήσωσιν ὀνομασί τῆς ἐγκαλεμένης. Ἐμετὰ τὴν καταδίκην! ἢ εἶπεν ἡ σύνοδος, ἢ ποία δικαιοσύνη εἶν' αὐτή; ὀνομάσατε πρῶτον ὀνομασί τῆς ἄνδρας, ἢ ἀποδείξατε

(1) Δίβ. με'. 31. Πολύβ. πρεσβ. γδ' Παυσαν. ἐν Ἀχαϊκ. Ζ'. 10.

τὴν κατηγορίαν.—“Ὀνομάζω, εἶπεν ὁ Ρώματος,
 ὅλας τὰς προεσώτας καὶ στρατηγὸς τῆς Ἀχαιῆας.”—
 “Καὶ ἐγὼ λατὸν, ἀπεκρίθη ὁ Ξένων, στρατηγός τις
 εὐγενὴς, ἐνέχομαι εἰς τὴν αἰτίαν ταύτην, διότι καὶ
 ἐγὼ ἐχρημάτισα στρατηγὸς τῆς Ἀχαιῆας· καὶ ὅμως
 εἰμὶ πρόθυμος ἂν ἀπολογηθῶ ἢ ὧδε, ἢ ἐνώπιον τῆς
 συγκλήτου τῶν Ρωμαίων.” Ὁ δὲ Ρώματος ὑπολα-
 βὼν τῆς προφάσεως “πάνυ καλῶς, εἶπεν, ἡ σύγκλη-
 τος ἔσω τὸ δικαστήριον, ἐνώπιον τῷ ὁποίῳ θέλετε ἀ-
 πολογηθῆ.” Τότε ἐψηφίσθη ἂν ἀναχθῶσιν εἰς Ρώ-
 μην ὅλοι οἱ ὀνομαζομένοι Ἀχαιοὶ, καὶ ἐγένοντο ὑ. π. χ.
 πέρ χιλίαι οἱ ἀναχθέντες 163 χρόνους πρὶν Χριστοῦ γεν- 163.
 νήσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ΄.

Ἀπὸ τῆς ἀναγωγῆς τῶν Ἀχαιῶν στρατη-
 γῶν εἰς τὴν Ρώμην ἕως τῆς ὀλικῆς κα-
 ταστροφῆς τῆς Ἑλληνικῆς βασιλείας με-
 τὰ συντόμῃ ἐπιθεωρήσεως τῆς κατασά-
 σεως τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν τῶν Ρωμαίων
 τυραννίαν ἕως τῆς ἀναβάσεως τοῦ μεγά-
 λου Κωνσταντίνου ἐπὶ τὸν θρόνον.

Η εἰς τὴν Ρώμην ἀναγωγή τῶν στρατηγῶν τῆς
 Ἀχαιῆας ἀληθῶς νομίζεται ἡ αἰχμαλωσία τῆς
 Ἑλλάδος (1).— Ἐκ τῆς πρὸς αὐτὰς τὰς περιφανεῖς
 αἰχμαλώτους πολιτείας τῆς Ρώμης ἐγέναν εὐσπῆται
 καὶ καταφανεῖς οἱ σκοποὶ τῆς συγκλήτου, ἢ ὁποῖα, ἀν-

(1) Raleigh's history of the World.